

TIGER LILLIES

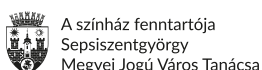
A Tiger Lillies egy kultikus brit zenei trió, amelyet 1989-ben Martyn Jacques énekes-dalszerző alapított. A Glenn Meads által brechti punk-kabaré ösátyjaként jellemzett Tiger Lillies jól ismert egyedi hangzásáról és stílusáról, amely „a háború előtti Berlin kísérteties varázsát ötvözi a punk kegyetlen élességével” – írja Tom Mann újságíró.

Charlotte Cripps, az Independent újságírója úgy jellemezte a Tiger Lillies-t, mint „egy provokatív és avantgárd háromtagú zenekart, amely ötvözi a kabarét, a vaudeville-t, a music-hallt és az utcaszínházat”.

Tim Arthur a Time Out-tól talán még szuggesztívebb és pontosabb leírást adott a zenekarról: „Képzeld el Kurt Weillt, amint a háború előtti Berlin képeit varázsolja elő, miközben falsetto hangon sikolt, nyikorog és rikácsol az énekes minden számon keresztül, mint valami kőszőrűt – máris van egy képed az egészről.”

A Tiger Lillies az ellentmondásos, provokatív dalairól híresült el, amelyekben a bestialitás, a prostitúció, a blaszfémia és minden más elképzelhető káros szenvedély és bűn szerepel – tehát esélyesen alkalmas lehet a polgárpukkasztásra, de ami biztosan kijelenthető, hogy nem a könnyedén fogyasztható művészeti alkotók közé tartozik.

Zenei stílusukat elsősorban Bertolt Brecht és Kurt Weill Koldusopera című remekműve, valamint a háború előtti berlini kabaré befolyásolta, de számos más terület is hatott művészetükre: például a cigány- és cirkuszi zene, a francia sanzon és a brit music hall dallamai is. A zenekar számos kis- és nagylemezen kívül eddig több mint 20 színházi bemutatót tartott és számos filmben is szerepelt.

SZEREPOSZTÁS:

Prof. Megmondja Sándor: Pálffy Tibor
Anyusunk: Gajzágó Zsuzsa
Apusunk: Erdei Gábor
Petike: Derzsi Dezső
Augusztá: Benedek Ágnes
Frici: Korodi Janka
Henike: Mátray László
Rebike: Pál Ferenczi Gyöngyi
Konrád: Nemes Levente
Janika: Beczásy Áron, Szakács László
Fülöpke: Vass Zsuzsanna
Huligánok: Bocsárdi Magor, Kertész János,
Kolcsár József, Kónya-Ütő Bence

Rendező: Hegymegi Máté

Dramaturg: Komán Attila
Díszlettervező: Devich Botond
Jelmeztervező: Giliga Ilka
Világítástervező: Baumgartner Sándor
Zenei vezető: Kónya-Ütő Bence
Korrepetitor: Lőfi Gellért

Ügyelő: Veress Zsóka
Súgó: Gazda Szende

Parti Nagy Lajos átirata alapján az előadás szövegét írta:
Komán Attila és Hegymegi Máté
Zeneszerző: Martyn Jacques

A műsorfüzetet szerkesztette: Komán Attila

Szerzői jogok: S. Fischer Verlag GmbH,
Frankfurt am Main, Németország

Bemutató: 2021. december 14.

ta TAMÁSI ÁRON SZÍNHÁZ 2021/2022

THE TIGER LILLIES,
PHELM MCDERMOTT,
JULIAN CROUCH

JÓGYEREKEK
KÉPESKÖNYVE JUNK-OPERA

RENDEZŐ:
HEGYMEGI MÁTÉ

HEINRICH HOFFMANN; STRUWWELPETER (KÓCOS PETI)

Gyerekirodalmi klasszikus, mém, ős-képregény, rossz álmok okozója – ez mind elmondható a Struwwelpeterről, ami egy popkulturális ikonnak megfelelően folyamatosan megújuló kontextusban tűnik fel.

Az eredetileg 1845-ben kiadott meséskönyv rövid, illusztrációkkal ellátott történetekben hívta fel a gyerekek részére előírt alapvető viselkedési szabályok betartására a figyelmet – meglehetősen drasztikus módon. A sokak szerint tanmesének szánt történetekben a kor nevelési módszereinek szellemében, drákói következményekkel büntettetnek meg a „rosszalkodó” gyerekek.

Több mint 200 évvel ezelőtt jelent meg az ideggyógyász és alkalmi író, Heinrich Hoffmann Struwwelpeterként ismert műve. 2009-ben, az író születésének 200. évfordulójára pedig megjelent a könyv 546. német kiadása. A mesekönyvet azóta számtalan nyelvre lefordították kínaitól spanyolig, angolra például Mark Twain, Slovenly Peter címen. Az azóta is tartó érdeklődés hátterében a horrorisztikus mesék pedagógiai célzata, az illusztrációk narratív felhasználása és a mesekönyv bizarr, fekete humorban gazdag világa állhat.

A legenda szerint Heinrich Hoffmann (1809–1894) frankfurti ideggyógyász karácsonyi meséskönyvet keresett az akkor hároméves kisfia számára, ám egyetlen olyant sem talált, amivel meg lett volna elégedve, ezért saját maga írt egyet a fia számára. Az első kiadás 1845-ben jelent meg Lustige Geschichten und drollige Bilder mit 15 schon kolorirten Tafeln für Kinder von 3–6 Jahren, azaz Vidám történetek és bohókás képek 15 szépen színezett tablóval, 3–6 éves gyerekeknek címmel, mindössze 1500 példányban.

Ebben az első változatban a gyufás történet, valamint Fülöp, Jankó és Robi meséje nem szerepelt, ezeket Hoffmann a későbbi kiadásokhoz írta meg. Három évvel később, 1848-ra Hoffmann már 20 ezer fölötti eladott példánynál járt, ekkor átkeresztelte művét: az egyik történet főszereplője, Struwwelpeter lett a könyv címe, és a borítóra is ő került. A gyerekek és a felnőttek máig világszerte jól ismerik Kócos Petit, a rakoncátlan, bozontos hajú, hosszúra nőtt körmű fiút, mint ahogy a kötet más szereplőit is: Gáspárt, aki nem akarja megenni a levest, az állandóan az ujját cumizó Konrádot vagy a folyton rosszalkodó Fricit.

A Struwwelpeter pedagógiai értéke körül máig zajlanak viták. A frankfurti Goethe Egyetem ifjúsági könyvek kutatásával foglalkozó intézetének vezetője szerint például Hoffmann történetei valójában nem erkölcsi példázatok, és ezáltal pedagógiai parancsok, hanem inkább alapvető viselkedési szabályokra hívják fel a figyelmet, mégpedig úgy, hogy a drasztikus elrettentést választják eszközként. Más kutatók viszont úgy vélik, a könyvben a XIX. század tekintélyelvű, már-már szadiszztikusan „sötét” pedagógiája mutatkozik meg szembetűnően, akárcsak a Grimm testvérek meséiben. Noha Hoffman is a gyerekek tudattalan fantáziáira és félelmeire alapozza hatását, azonban a kettő között lényeges különbség húzódik: a Grimm-meséktől eltérően Hoffmann történeteiben egyáltalán és soha nincs happy end.

Az értelmezés további rétegét hordozhatja az író szándékának a megértése. Ahogyan számos kutató is érvel, a könyvet maga Heinrich Hoffmann is csak egyfajta segítségnek szánta idősebb fia, Carl számára – és nem magyarázat, beszélgetés nélküli, kész tanmeseként. Hoffmann ugyanis az orvostudomány terén valódi újtónak, a frankfurti elme- és epilepszia-gyógyintézet vezetőjeként a modern pszichiátria úttörőjének számított. Amikor átvette 1851-ben a „té-bolyda” vezetését, radikális reformokat indítványozott azon az intézményen belül, ahol az „örülteket” istállóhoz hasonló körülmények között tartották. Hoffmann az elmebetegségek kezelése során azok lehetséges testi eredetét is figyelembe vette, és a lehető legkevesebb kényszerítő eszközt alkalmazó „szabad kezelést” tartotta célravezetőnek.

Ilyen tulajdonságokkal felvértezve nem csoda, hogy a Struwwelpeter sem csupán gyerekkönyvként ért el sikereket világszerte, hanem kulturális referenciaként is fontossá vált. Olyannyira, hogy Hoffmann mesehősei az orvoslás némenklatúrájában is megtalálhatók. A gyermekkori figyelemhiányos hiperaktivitás zavart például Németországban Zappel-Philipp-Syndromnak is nevezik, a folyton ficánkoló Fülöp (eredetiben Zappel-Philipp) után. A fésületlen haj szindróma nevű, igen ritka genetikai betegséget pedig Struwwelpeter-szindrómának is mondják, mert legjellemzőbb tünete a haj, ami éppen olyan kócos, mint Petié.

De a toposz művészeti, kulturális újragondolásai között talá-lunk szatirikus írásokat és karikatúrákat is. Németországban már az 1848–49-es forradalmak idején is használták a Struwwelpeter-figurát a politikai ellenfelek szatirikus megjelenítésére, de a legismertebb példa az Angliában 1941-ben megjelent Struwhitler. A brit háborús propagandában felhasznált mű Robert és Philip Spence munkája, amely a nácizmus történetét és a háborús eseményeket követi kiadása évéig. A műben a diktátorokat: Hitlert, Mussolinit, Sztálint és környezetüket parodizálták a legkülönbözőbb módokon,

például az ujszopó kisfiú meséjében Goebbels jár rosszul, akinek nem szabad az ujjával náci propagandát írnia, de nem bírja megállni, ezért a Sátán levágja az ujjait egy ollóval.

Érthető módon az ennyire ambivalens és hatásos könyv más művészeti ágakban is ihletett feldolgozásokat. Készült belőle több színdarab, de balettelőadás, zongoramű és opera is, 1955-ben pedig egy élszereplős német film, ami a meséket megfejlte egy happy enddel, ahol mindenki feltámad, és minden jóra fordul. Több világhírű képregényalkotó is idézte már Kócos Peti alakját – hiszen sokan a modern képregényírás előfutárának tekintik a kép és a szöveg, mint narratív egység alkalmazása miatt – például Grant Morrison a Doom Patrolban. De popkulturális utalások máshol is akadnak szép számmal: a Rammstein Hilf Mir című dala pedig a tűzzel játszó kislányról szól, a Tim Burton rendezte Ollókezű Edward című fantasy egyik ihletforrása is Struwwelpeter volt, valamint az ujját szopó fiú meséjét a Family Guyban is felhasználták.

Így tehát a zenekar sajátos stílusvilágát tekintve nem meglepő módon 1998-ban a Tiger Lillies brit együttes is adaptálta a mesekönyvet, így jött létre a **Shockheaded Peter** című musical.

SHOCKHEADED PETER

Az 1998-ban készült musical számos alkotó együttműködésé-
ként jött létre: Julian Bleach, Anthony Cairns, Julian Crouch, Graeme Gilmour, Tamzin Griffin, Jo Pocock, Phelim McDermott, Michael Morris és a Tiger Lillies (Martyn Jacques, Adrian Huge és Adrian Stout).

Az előadás a pantomim és a bábjáték elemeit ötvözi a verses mesék zenés változataival. A dalok általában a szöveget követik dramaturgiailag, viszont sokkal inkább sötétebb hangvételűek. Nemcsak a zenében, hanem a dalszövegek megírásakor is a bizarr, a fekete humor tartományában kísérletezett a Tiger Lillies, hiszen a szövegeik csak részben követik a Hoffmann meséit: míg a mesékben a gyerekek csak pár esetben halnak meg, addig a musicalben minden történet a főszereplő gyerek halálával végződik. A leeds-i West Yorkshire Playhouse és a nyugat-londoni Lyric Hammersmith megrendelésére készült előadást 1998-ban mutatták be Leedsben, majd Londonba került, később pedig világkörüli turnéra indult. Mára már több mint 20 bemutatót tartottak a musicalből, Chicagótól a Burgtheateren és az Örkeny Színházon át egészen a Szlovén Nemzeti Színházig.